

JAK VYUŽÍT POTENCIÁL

KOMUNITNÍ OBNOVITELNÉ ENERGIE

www.foeeurope.org
info@foeeurope.org
+32 2893 1000

Friends of the Earth Europe asbl
Rue d'Edimbourg 26
1050 Brusel, Belgie
EU transparency Register no. 9825553393-31

Síť Friends of the Earth Europe podporují

Ministerstvo životního prostředí

Publikace byla podpořena Ministerstvem životního prostředí, nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.

Redakce českého vydání Hnutí Duha a Greenpeace ČR.

Síť Friends of the Earth Europe s vděkem přijímá finanční podporu od Evropské komise (program LIFE), nadace European Climate Foundation a Evropské klimatické iniciativy (EUKI) německého Spolkového ministerstva životního prostředí, ochrany přírody a bezpečnosti reaktorů (BMU), které se na této publikaci finančně spolupodílely.

Za obsah této publikace plně zodpovídají autoři a nelze na něj nahlížet jako na vyjádření postoje výše zmíněných dárců.

Tato publikace je také spolufinancována organizací Greenpeace, která má nezávislé financování a nepřijímá dary od vládních institucí, korporací a politických stran ani od institucí Evropské unie.

OBSAH

**HNUTÍ
ZA KOMUNITNÍ
OBNOVITELNOU
ENERGII SÍLÍ**

**NOVÁ EVROPSKÁ
LEGISLATIVA
OBNOVITELNÉ ZDROJE
PODPORUJE**

**DŮSLEDKY PRO
ČLENSKÉ STÁTY EU**

**CO MŮŽEME
DĚLAT DÁL**

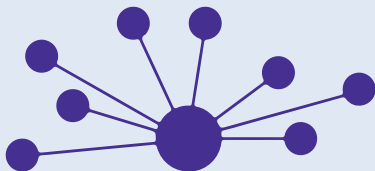
ZŮSTAT U VELKÝCH, NEBO PŘEJÍT NA MENŠÍ?

Díky většímu využívání digitálních nástrojů můžeme očekávat proměny ve struktuře energetiky

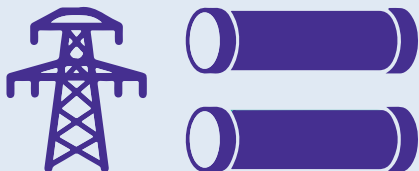
VČERA

NĚKOLIK MÁLO VELKÝCH ELEKTRÁREN

CENTRALIZOVANÝ, VNITROSTÁTNĚ ORIENTOVANÝ

ZALOŽENÝ NA PÁTEŘNÍM VEDENÍ, PLYNOVODECH
A ROPOVODECH

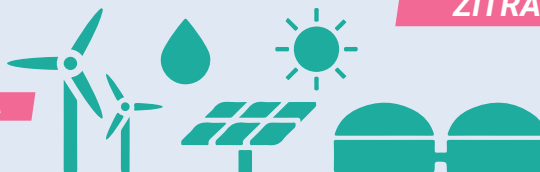

JEDNOSMĚRNÁ

PASIVNÍ – POUZE PLATÍ

VÝROBA

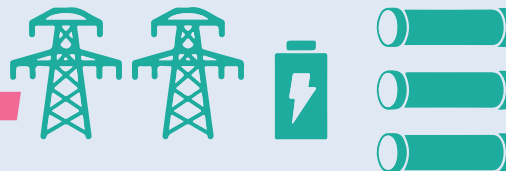
MNOHO MALÝCH VÝROBCŮ

TRH

DECENTRALIZOVANÝ, PŘESHRANIČNÍ

PŘENOS

POČÍTÁ I S PŘENOSY V MALÉM MEŘÍTKU
A REGIONÁLNÍM VYROVNÁVÁNÍ DODÁVEK

DISTRIBUCE

OBOUSMĚRNÁ

SPOTŘEBITEL

AKTIVNÍ – JE DO SYSTÉMU ZAPOJENÝ

ZÍTRA

1

HNUTÍ ZA KOMUNITNÍ OBNOVITELNOU ENERGII SÍLÍ

ÚVOD

Celosvětově čelíme klimatické krizi a potřeba spravedlivého přechodu k bezfosilní energetice nebyla v Evropě ještě nikdy urgentnější. Dnes už lidé po celém světě pocítují dopady změny klimatu. Evropa jako jeden z nejbohatších regionů světa a kolébka průmyslové revoluce nese podstatný díl odpovědnosti. Proto by měla být lídrem při řešení těchto problémů.

Společensky spravedlivá energetická transformace znamená, že se obnovitelná energie dostane do rukou komunitám a lidem – tedy že nad ní získají kontrolu právě občané, a ne fosilní průmysl, který na úkor lidí a planety neustále brání proměnám, jež by ohrozily jeho vlastní finanční zájmy.

Energetická revoluce napříč Evropou sílí. Jednotlivci, komunity, města a místní samosprávy dnes stojí v čele evropské energetické transformace. Postupně přebírají kontrolu a vyrábějí vlastní udržitelnou energii. Tím podporují přechod ke spravedlivější, demokratičtější a decentralizované energetice. Vždyť to byli právě občané a občanky, kteří se propojili v energetických družstvech a vybudovali v Evropě první větrné elektrárny.

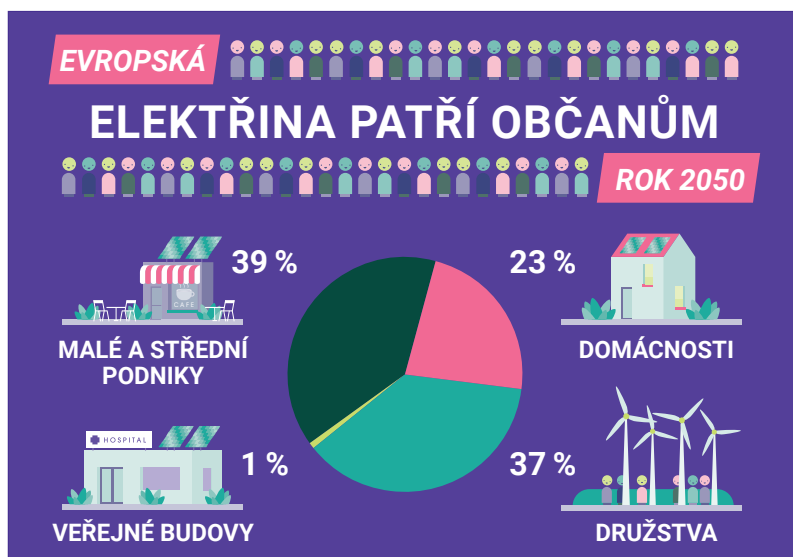
Lidé a jejich komunity po celé Evropě přicházejí s vlastními projekty na výrobu a ukládání energie z obnovitelných zdrojů, přebírají také iniciativu v zateplování domů a budov. Komunitní energetika má přitom nejen potenciál dosáhnout energetické transformace rychleji a spravedlivěji, ale souvisí s ní i řada dalších společenských přínosů.

Komunitní energetické hnutí má navíc podporu i v evropské legislativě, která nově dává právě komunitám a jednotlivcům právo vyrábět, skladovat, spotřebovávat a prodávat vlastní energii. Je však nutné, aby tato pravidla Česko a další členské státy dobře převedly do národní legislativy.

Komunitní výroba energie má v Evropě obrovský potenciál. Aktuální studie ukázala, že polovina obyvatel EU – včetně místních komunit, škol a nemocnic – by si mohla do roku 2050 začít vyrábět vlastní elektřinu z obnovitelných zdrojů. Což by uspokojilo 45 % poptávky.¹ Právě teď, na základě nových energetických práv pro občany a společenství v Evropě, je nutné potenciál plně využít a pomoci proměně evropské energetiky.

Tato příručka je určena zejména pro vedoucí kampaní na celostátní i místní úrovni napříč Evropou, pro místní samosprávy a environmentální skupiny, členy a členky vznikajících nebo už fungujících energetických družstev i aktivní občanky a občany.

Jejím cílem je vysvětlit, co nová energetická legislativa EU přináší. Pomocí příkladů z různých koutů Evropy ukazuje, jak tato pravidla pomáhají odstraňovat bariéry v komunitní a občanské obnovitelné energetice. Druhá kapitola vysvětluje předpisy a nová práva v občanské energetice. Ve třetí kapitole najdete dopady pro státy a samosprávy. Čtvrtá kapitola obsahuje návrhy na praktické kroky.

1 Studie nizozemské konzultační firmy CE Delft z roku 2016 poprvé hodnotila potenciál decentralizované výroby elektřiny v Evropě, viz <https://bit.ly/2GLYnvo>

2

NOVÁ EVROPSKÁ LEGISLATIVA OBNOVITELNÉ ZDROJE PODPORUJE

- AKTUÁLNÍ SITUACE (6)
- NOVÁ LEGISLATIVA EU A CO PRO NÁS ZNAMENÁ (10)

AKTUÁLNÍ SITUACE

Lidem, kteří si chtěli vyrábět obnovitelnou energii, nabízela evropská legislativa až dosud jen omezené možnosti. Museli se spoléhat zejména na místní nebo státní podporu. I tak se v některých místech Evropy začaly komunitní energetické iniciativy skutečně objevovat.

V jižní, střední a východní Evropě však stále není komunitní energetika dostatečně rozvinutá. Chybí zejména systémová podpůrná opatření a dobré zákony, přestože o ně komunity a samosprávy projevují značný zájem.

Neznamená to, že by změny v evropské energetické politice za uplynulá dvě desetiletí nepřinášely žádné příležitosti. Uvolnění trhu s elektřinou například umožnilo obnovitelným projektům vlastněným komunitami začít dodávat energii svým členům. Dřívější směrnice také předepisovaly národní podpůrná opatření pro obnovitelné zdroje a některé občany a komunity to skutečně pobídlo, aby se pustily do energetických projektů.

OD VÝROBY OBNOVITELNÉ ENERGIE K JEJÍM DODÁVKÁM – PŘÍBĚH ECOPOWER

Ecopower je belgické družstvo zaměřené na výrobu energie z obnovitelných zdrojů. V roce 1991 ho založila skupina občanů městečka Rotselaar, a to doslova v kuchyni jedné z místních domácností. Počátky příběhu Ecopower ale sahají až do roku 1985, kdy byl do projektu společného bydlení zakoupen vodní mlýn. V roce 2003, po uvolnění belgického trhu s elektřinou, si lidé v Ecopower odhlasovali, že se chtějí stát dodavatelem energie v regionu Flandry.

Dnes výrobcem i dodavatelem energie ve Flandrech skutečně jsou. Ecopower zaměstnává 40 lidí a nabízí 57 000 občanů příležitost rozhodovat si o výrobě a dodávkách své energie. V uplynulých letech družstvo rozvíjelo nejen výrobu energie z větru, ale i fotovoltaické a vodní elektrárny, kogeneraci a továrnu na výrobu dřevěných pelet. Dohromady tato zařízení vyrobí asi 100 milionů kWh ročně. Díky iniciativě podporující i energetickou účinnost snížili členové Ecopower spotřebu elektřiny za posledních deset let o 50 %. Ecopower také navázalo přímou spolupráci s místními samosprávami a vytvářejí ekonomické a sociální přínosy pro veřejnost a obec.

V politických strategiích EU však byla velká mezera – nebyla v nich jakákoliv zmínka o zapojení občanů coby aktivních účastníků energetického trhu. **Předpisy tak zaostávaly za realitou, v níž neustále narůstá počet drobných, decentralizovaných hráčů v energetice**, ať už to jsou domácnosti nebo malé podniky.

Pravidla pro energetický trh EU totiž byla původně určena pro velké, centralizované, nadnárodní energetické společnosti prosazující špinavá fosilní paliva. Až dosud nebyli občané a komunity považováni za významné hráče na trhu a neexistovala tak spravedlivá pravidla, která by jejich zapojení podpořila. Když na trhu začaly hrát obnovitelné zdroje větší roli, legislativní mezera malé hráče z trhu vytěsňovala.

Například v **Německu** v roce 2014 vedla úprava energetických předpisů ke zrušení podpory obnovitelných zdrojů prostřednictvím výkupních cen a nově měly k podpoře sloužit aukce. To však vedlo nejen k výraznému snížení počtu nově registrovaných družstev podnikajících v oblasti OZE, ale poklesl i počet komunitních projektů, které podporu získaly.

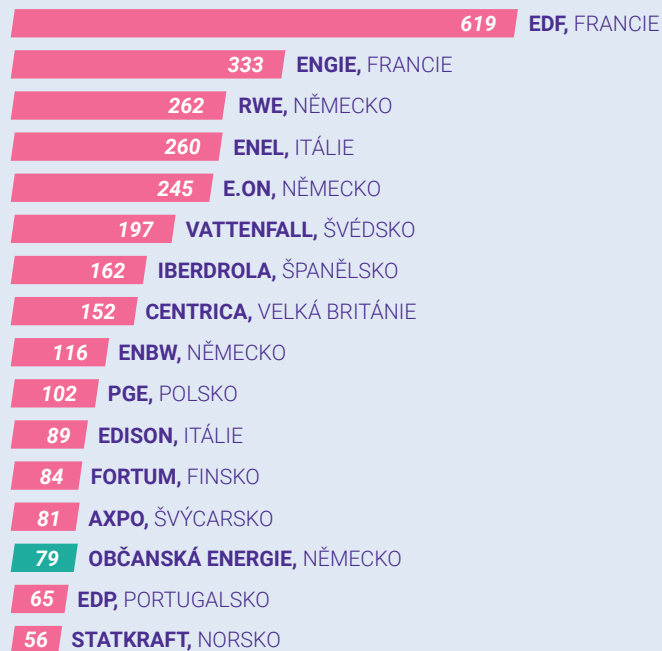
Navíc byla z podnětu velkých hráčů na trhu lidem, kteří investují do obnovitelných technologií, v mnoha zemích odebrána podpora (někdy i se zpětnou platností) nebo byli vystaveni prudkým změnám politické situace.

Například ve **Španělsku** byly až do podzimu 2018 drakonickým zdaněním znevýhodněny střešní fotovoltaické systémy. To mělo spotřebitele odradit od vlastní výroby energie pro domácnost.

STARÁ ENERGIE: 15 NEJVĚTŠÍCH PRODEJČŮ ENERGIE V EVROPĚ

Prodej v terawatthodinách (2015) a pro srovnání prodeje elektřiny z občanských projektů v Německu (2016).

ŠPANĚLSKO – GENERATION KWH: SÍLÍCÍ HNUTÍ, KTERÉ INVESTOVALO 3,5 MILIONU EUR DO VÝROBY 6 MILIONŮ KWH ZELENÉ ENERGIE

Tento projekt založilo v roce 2015 družstvo Som Energia Cooperative. Je otevřen všem družstvům a skupinám zaměřeným na OZE, které chtějí proměnit svůj energetický model v souladu s principy soběstačnosti a demokracie.

Generation kWh funguje následovně: každý partner poskytne družstvu bezúročnou půjčku, kterou bude družstvo několik let splácet, a partner zároveň získá levnější dodávky energie. Díky investicím družstva bude domácnost platit elektřinu odpovídající její skutečné ceně.

Aby typická domácnost s průměrnou roční spotřebou 2 400 kWh pokryla 70 % své poptávky po energii po dobu 25 let, musí investovat 900 eur. Každý příspěvek ve výši 100 eur odpovídá 170–200 kWh ročně. Protože domácnost platí za elektřinu takovou cenu, která odpovídá jen nákladům, šetří peníze. Po 25 letech se původní investice plně vrátí.

Tento model družstvu umožní dosáhnout plánu získat 3 600 členům/investorům 3,5 milionu eur. Ze získané částky už družstvo postavilo první solární elektrárnu pro kolektivní soběstačnou výrobu. Fotovoltaický projekt s výkonem 2 160 kW je už připraven vyrábět energii odpovídající spotřebě 1 300 domácností.

Další informace: <https://www.generationkwh.org>

NOVÁ EVROPSKÁ LEGISLATIVA A CO ZNAMENÁ PRO OBČAN(K)Y

Balíček opatření pro čistou energii (Clean Energy Package), který EU schválila v roce 2018, začíná revidovanou směrnicí o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (REDII) a zásadně mění postavení veřejnosti.

Občané a energetická družstva nyní mají v EU řadu záruk, které jim umožní investovat do obnovitelných zdrojů a čerpat výhody z proměny energetiky. Evropská legislativa nově uznává jejich roli, podporuje je a dává jim právo vyrábět, spotřebovávat a skladovat obnovitelnou energii.

Jde o novou a významnou příležitost, která podpoří využití obnovitelných zdrojů zdola a napomůže dosáhnout 100% obnovitelné budoucnosti. Co to ale znamená v praxi?

A) UZNÁVÁ ROLI OBČANŮ A KOMUNIT V ENERGETICE

Směrnice REDII* obsahuje několik nových definic, jež berou v potaz různé možnosti zapojení veřejnosti do obnovitelné energetiky:

- **Individuální:** Lidé, domácnosti i malé a střední podniky si budou moci instalovat vlastní obnovitelné energetické systémy na střeších nebo ve svých prostorách.

- **Společný postup v budovách:** Více než 40 % Evropanů žije v bytových domech. Aby i oni mohli optimálně čerpat výhody, budou obnovitelné technologie instalovat společně a směrnice tento fakt bere v potaz.

- **Společenství pro obnovitelné zdroje (družstva):** Veřejnost, samosprávy a malé a střední podniky mohou vytvářet právní subjekty, jejichž účelem bude spolupráce na výrobě obnovitelné energie. Prostřednictvím energetických komunit mohou lidé generovat finanční zdroje, z nichž si mohou si zajišťovat služby nebo naplňovat lokální potřeby. Směrnice družstvům také umožňuje, aby instalovala obnovitelné technologie na soukromé budovy.

- **Agregátory:** subjekty, které na energetickém trhu propojí menší nezávislé výrobce, mohou pomoci při optimalizaci instalací a využívání vyrobené energie – poradit, jak neefektivněji spotřebovávat, prodávat nebo ukládat vyrobenou elektřinu.

- **Peer-to-peer obchodování:** Tento systém umožňuje spotřebitelům obchodovat s energií z OZE mezi sebou bez zprostředkovatele, což jim přináší vyšší platby a rychlejší návratnost.

* Směrnice EU o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů, 2018, k dispozici na <https://bit.ly/2FHtr6o>, česky: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L2001&from=EN>

B) PŘINÁŠÍ PRÁVA OBČANŮM A SPOLEČENSTVÍM PŘI INVESTICÍCH DO OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ

Směrnice REDII obsahuje klíčovou sadu vymahatelných práv, která občany ochrání při investicích do obnovitelných zdrojů. Tato práva musí zaručit i jednotlivé vlády a účastníci figurujiící na soukromém trhu:

- **Právo vyrábět, uskladňovat, spotřebovávat a prodávat energii z obnovitelných zdrojů**
- Právo na ochranu před nespravedlivým zpoplatněním energie vyrobené z vlastních zdrojů
- Právo na přístup do všech příslušných energetických trhů přímo nebo prostřednictvím třetí strany
- Ochrana před diskriminačními postupy a některými poplatky, které by mohly odrazovat od zapojení do obnovitelné energetiky nebo ho penalizovat
- Ochrana spotřebitelských práv
- Právo na přístup k odpovídajícímu ohodnocení nebo podpoře při zapojení do obnovitelné energetiky
- Právo zapojit se do peer-to-peer obchodování s energií nebo do sdílení energie
- Právo na přístup k informacím, které občanům usnadní uplatňování těchto práv

C) UMOŽŇUJE ROZVÍJENÍ NÁRODNÍCH NÁSTROJŮ, JEŽ PODPORÍ OBČAN(K)Y

Směrnice REDII vyžaduje od členských států EU, aby zavedly nástroje, které umožní podporovat investice občanů a družstev do obnovitelných zdrojů. Tyto nástroje musí být založeny na národních procesech hodnocení, jež veřejnosti umožní zapojit se do diskuse s rozhodovacími orgány o místních příležitostech a překážkách.

Tvorba národních nástrojů je úzce spojena s plánovacími procesy na národní úrovni, kterými členské státy EU musí projít, aby mohly Unii sdělit, jak přispějí k cílům v oblasti obnovitelných zdrojů, energetické účinnosti a skleníkových plynů. Vládám je doporučeno (ale ne nařízeno), aby si stanovovaly cíle pro podíl obnovitelné energie vyrobené samovýrobci a energetickými družstvy. To dává občanům **jedinečnou příležitost prosazovat vysoké cíle pro samovýrobu nebo komunitní vlastnictví.**

D) PO VLÁDÁCH POŽADUJE, ABY ZJEDNODUŠILY ADMINISTRATIVU A PROCESY U OBČANSKÝCH A KOMUNITNÍCH PROJEKTŮ

Řada opatření ve směrnici REDII je navržena tak, aby se investování do projektů obnovitelné energetiky pro občany a komunity zjednodušilo. Například aby si mohli zajistit potřebná povolení na jednom místě, aby mohli snadno předávat dokumentaci a měli přístup k technickým informacím nebo aby byly čekací lhůty při schvalování projektů kratší a předvídatelnější. Některé menší projekty budou navíc díky novým opatřením vyjmuty z povinnosti projít schvalovacím procesem.

SKOTSKÉ KOMUNITNÍ ENERGETICKÉ CÍLE

Ve své klimaticko-energetické strategii si skotská vláda stanovila, že do roku 2020 rozvine komunitní a místně vlastněnou obnovitelnou energetiku alespoň na úroveň 500 MW. Tento nezávazný cíl slouží jako základ pro řadu zaváděných podpůrných strategií a finančních nástrojů. Když se ukázalo, že tento cíl se podaří hravě překonat, vláda ho aktualizovala na dvojnásobek, tedy 1 GW komunitní a místně vlastněné energetiky do roku 2020 a následně 2 GW do roku 2030. Dále má mít nejméně polovina všech nově schválených projektů OZE prvek vlastnictví sdíleného s místní komunitou.²

² <https://bit.ly/2TOZW3r>

3

DŮSLEDKY PRO ČLENSKÉ STÁTY EU

**A) SPOLEČENSTVÍ PRO
OBNOVITELNÉ ZDROJE
ČI DRUŽSTVA (14)**

B) DOMÁCNOSTI (23)

C) SAMOSPRÁVY (26)

Poté, co se členské státy, Evropský parlament a Komise shodly na výsledné podobě směrnice o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů, nastává další fáze. Členské státy musí tato opatření zavést do praxe a zajistit, že jsou zákony na národní úrovni v souladu s novou legislativou EU. Souběžně s tím mají členské státy předat Evropské komisi své plány označované jako národní ekonomicko-klimatické plány neboli NEKP. V nich budou uvedeny dílčí cíle a strategie, stejně jako opatření vedoucí k tomu, že cíle pro obnovitelné zdroje, energetickou účinnost a pro skleníkové plyny budou do roku 2030 naplněny. Součástí budou i cíle, strategie a opatření na podporu samovýroby energie z OZE a OZE komunit.

Nové procesy poskytují **občanům a občanské společnosti dvě příležitosti, jak se zasadit, aby národní politické strategie a legislativa podpořily** spravedlivý přechod k bezfosilní energetice, a to včetně decentralizace energetiky a samovýroby čisté energie na úrovni měst, obcí, komunit i jednotlivých občanů.

- **Do konce roku 2019 mají národní vlády předložit finální plány NEKP.**
- **Do 30. června 2021 musí členské státy zavést novou legislativu (a zajistit občanům energetická práva).**

Nyní je důležité ujasnit si pojmy A) společenství pro obnovitelné zdroje (družstva), B) domácnosti a C) samosprávy, čemuž se budeme věnovat ve zbytku této kapitoly.

A) SPOLEČENSTVÍ PRO OBNOVITELNÉ ZDROJE

Ve směrnici REDII najdeme několik principů, které umožňují rozvíjet národní politické strategie a právní rámce pro společenství zaměřená na OZE.

DEFINICE SPOLEČENSTVÍ PRO OBNOVITELNÉ ZDROJE

Definice společenství pro obnovitelné zdroje ve směrnici REDII je klíčovým bodem nového evropského právního rámce pro komunitní energetiku. Určuje totiž, které formy komunitních iniciativ mohou získat podporu. Členské státy budou muset definovat konkrétní právní subjekty, jež mohou být považovány za společenství pro obnovitelné zdroje, a ty zároveň musí být v souladu s definicí uvedenou ve směrnici:

SPOLEČENSTVÍM PRO OBNOVITELNÉ ZDROJE SE ROZUMÍ PRÁVNÍ SUBJEKT:

- a) který je v souladu s platnou vnitrostátní legislativou založen na otevřené a dobrovolné účasti jednotlivých členů, je samostatný a je účinně kontrolován podílníky nebo členy, kteří se nacházejí v blízkosti projektů energie z obnovitelných zdrojů vlastněných a vybudovaných tímto právním subjektem;
- b) jehož podílníky nebo členy jsou fyzické osoby, malé a střední podniky nebo místní orgány, včetně obcí;
- c) jehož hlavním účelem není vytváření zisku, ale vytváření environmentálních, hospodářských nebo sociálních přínosů svým podílníkům nebo členům či lokalitám, v nichž svou činnost provozuje.

NIZOZEMSKÁ KLIMATICKÁ DOHODA A KOMUNITNÍ VLASTNICTVÍ OZE

V průběhu roku 2018 vedla nizozemská vláda debaty se zainteresovanými subjekty po celé zemi, aby se vytyčily cíle klimatické dohody Nizozemska včetně podílu místního a komunitního vlastnictví v projektech zaměřených na energii z obnovitelných zdrojů.

Výsledná dohoda obsahuje nezávazný cíl, podle něž by všechny nové větrné a solární projekty měly být z 50 % vlastněné místní komunitou. Tento cíl poslouží jako východisko pro komunální plánování rozvoje obnovitelných zdrojů energie a uplatní se i v procesu jejich schvalování. To zajistí, aby developeři při získávání povolení pro nové projekty diskutovali s komunitami a vzájemně pochopili a vyřešili, jakým způsobem se budou chtít zapojit.

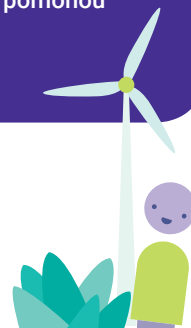
Je nutné zdůraznit čtyři hlavní prvky:

- 1) Způsobilost zapojit se.** Bez ohledu na zvolenou formu se do společenství mohou jako členové zapojit pouze jednotlivci, orgány místní samosprávy (včetně obcí) a malé či střední podniky.³ Vyloučení velkých firem má zajistit, aby nemohly nespravedlivě využívat výhod, zvláštních práv či zvláštního zacházení.
- 2) Kontrola a demokratické rozhodování.** Společenství pro obnovitelné zdroje musí být kontrolováno členy, kteří se nacházejí v blízkosti projektů OZE provozovaných společenstvími. Definici blízkosti určuje členský stát. Bude důležité zajistit, aby vymezení nebylo příliš úzké, jinak by mohlo představovat překážku. Dále musí být takové společenství autonomní, tj. žádný jednotlivý člen (především firma či finanční instituce) nemůže uplatňovat neúměrný vliv na rozhodování.
- 3) Otevřená a dobrovolná účast.** Společenství musí být otevřené všem potenciálním členům na základě nediskriminačních kritérií a tito členové rovněž musí mít možnost odchodu. To má zajistit, aby místním občanům nestály v zapojení se do společenství žádné překážky, současně aby mohli svobodně odejít a aby mohli uplatnit své rozhodování na energetickém trhu.
- 4) Alternativní účel (nikoliv vytváření zisku).** Primárním účelem společenství pro obnovitelné zdroje musí poskytování environmentálních, hospodářských nebo sociálních přínosů svým členům anebo místům, kde provozuje svou činnost. Členové společenství mohou získat finanční návratnost investice, ale společenství samotné nemá být orientované na zisk.

Mnohé z těchto principů odpovídají provozním zásadám družstev či sociálních podniků.⁴ Definice nabízí jedinečnou příležitost, aby společenství pro obnovitelné zdroje využila právě těchto právních forem, a naše energetika tak fungovala pro lidi a pro planetu.

ŘECKO – VZOROVÁ PRÁVNÍ DEFINICE PRO ENERGETICKÁ SPOLEČENSTVÍ

V lednu 2018 řecký parlament odhlasoval první legislativu v Evropě, která se zabývá komunitní energetikou. Důležité je, že definuje, jaká společenství se mohou této oblasti energetiky účastnit, dále definuje, jak mohou společenství vznikat a provozovat svou činnost či jak mohou nakládat se ziskem. Svůj význam má i to, že legislativa rámuje energetická společenství jako družstva, jejichž cílem je výhradně podporovat sociální ekonomiku a inovace, řešit energetickou chudobu a prosazovat energetickou udržitelnost, samovýrobu, uskladnění, samospotřebitelství i distribuci a dodávání energie. Dále má zvyšovat energetickou účinnost u koncových uživatelů na místní a regionální úrovni. Vytváření zisku je omezeno jen na některé situace. Uvedená legislativa představuje i řadu podpůrných opatření, jež těmto společenstvím pomohou s rozvojem.

3 <https://bit.ly/2boTaz7>

4 <https://bit.ly/2AOAsz6>

ZÁKLADNÍ PŘEHLED PRÁV

Směrnice REDII zaručuje práva jak energetickým společenstvím, tak jejich účastníkům. Tato práva jsou automatická a právně vymahatelná. Jakmile členský stát zavede opatření, která povedou k jejich naplňování, měla by být silnější a snadněji obhajitelná než strategie a nástroje v obecných politikách.

PRÁVA PRO OBČANY

Každý občan má právo zapojit se do společenství pro obnovitelné zdroje bez diskriminačních podmínek a musí mít možnost zachovat si spotřebitelská práva. To je důležité proto, že jako člen energetického společenství se angažuje v ekonomických aktivitách, což by mohlo znamenat ohrožení jeho spotřebitelských práv v oblasti energetiky. Všichni členové mají ve společenství rovné postavení v tom smyslu, že mezi nimi nesmí docházet k diskriminačnímu jednání. Občané a občanky rovněž mají právo na informace, zvyšování povědomí, poradenství a vzdělávací aktivity, které jim pomohou tato práva uplatňovat.

PRÁVA PRO SPOLEČENSTVÍ PRO OBNOVITELNÉ ZDROJE

Společenství pro obnovitelné zdroje mají právo angažovat se ve výrobě, skladování, spotřebě a prodeji energie z obnovitelných zdrojů. Mají také právo přístupu na příslušné trhy, a to individuálně nebo prostřednictvím agregace.

Zásadní je, že tato společenství nyní mají právo sdílet energii. Jde o novou příležitost, protože sdílení energie zatím ve většině států není zákonem povoleno. Protože je tento předpis poměrně vágní, je na občanech, aby přišli s detailními návrhy řešení (např. virtuální net metering, který je v současnosti možný v Řecku, peer-to-peer obchodování s energií atd.). Pro efektivní fungování systému musí členské státy EU zaručit, že provozovatelé sítí spolupracují s energetickými společenstvími.

JAK NA TO?

Podpořit rozvoj společenství pro obnovitelné zdroje nyní musí členské státy EU tím, že určí místní pravidla. Aby je však bylo možné vytvořit, musí členské státy zhodnotit jak potenciál rozvoje společenství pro OZE, tak i bariéry, které by jejich rozvoji mohly bránit.

STRATEGIE VELKÉ BRITÁNIE PRO KOMUNITNÍ ENERGETIKU

Začátkem roku 2014 britská vláda zveřejnila komplexní dokument s názvem Strategie komunitní energetiky. Navázal na úsilí vlády identifikovat a lépe poznat různé aktéry v komunitní energetice i specifické potíže, kterým čelí. Strategie vznikla s přispěním Kontaktní skupiny pro komunitní energetiku (Community Energy Contact Group), kterou vláda ustavila. Výsledná strategie představuje vládní priority a plány, jak rozvíjet výraznější podporu pro komunitní energetiku v následujících letech.

Další informace: <https://bit.ly/1erF1tY>

Podle směrnice musí pravidla pokrývat několik oblastí:

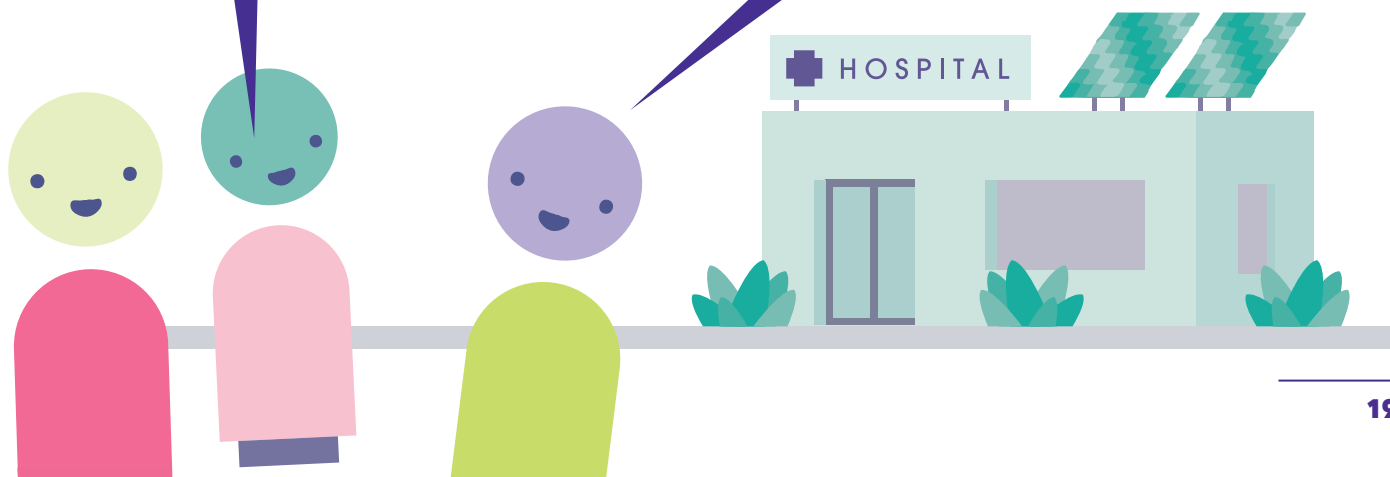
- **Odstranění neopodstatněných regulačních a administrativních překážek.** Pokud z vnitrostátního vyhodnocení vyplyne, že existují neopodstatněné administrativní a regulační překážky brzdící rozvoj společností pro OZE, musí být tyto překážky odstraněny.
- **Nediskriminace.** Společnosti pro obnovitelné zdroje nesmějí být ve své činnosti diskriminována, a to zejména dalšími hráči na trhu (např. provozovateli distribuční soustavy, energetickými společnostmi, regulačními úřady atd.).
- **Spravedlivé, přiměřené a transparentní procesy registrací a udělování licencí.** Při hodnocení požadavků k udělení licence a dalších podmínek pro vznik společností pro OZE musí členské státy zajistit, že tyto subjekty neúměrně nezatíží.
- **Spravedlivé, přiměřené, transparentní a nákladům odpovídající poplatky za síť apod.** Členské státy musí zajistit, že společnosti pro OZE platí za síťové a další systémové náklady férové ceny. K tomu jsou potřeba analýzy nákladů a přínosů. Tak lze zjistit, jaké výhody přináší tato společnosti energetickému systému a komunitě. Pokud tuto analýzu provádí státní energetický regulátor, vztahují se na ni specifická pravidla týkající se transparentnosti, participace a odpovědnosti.
- **Přístup k financím a informacím.** Protože mnoho lidí neví, jak při vytváření energetického společenství technicky a finančně začít, pravidla by měla konkrétně navrhnout, jak mají lidé postupovat. Řada společností se potýká například s financováním studií proveditelnosti, které určí, zda je zamýšlený projekt možný. Občané tak mohou prosazovat zavedení finanční nebo investiční podpory v podobě zvýhodněných půjček, grantů nebo daňových úlev pro investice členů.
- **Přístupnost lidem se znevýhodněním, postiženým energetickou chudobou a nájemníkům.** Energetická společenství musí poskytovat takové příležitosti, aby se mohly zapojit i znevýhodněné a energeticky chudé domácnosti. Mnoho družstev působících v tomto sektoru využívá energii z obnovitelných zdrojů právě k řešení energetické chudoby. V ideálním případě by členské státy měly zavést konkrétní strategie a opatření, kterými budou takové aktivity podporovat, bude však na občanech, aby si prosadili vlastní specifické nápady.
- **Spolupráce obcí a družstev.** Obce projevují čím dál větší zájem o zakládání družstev nebo o spolupráci s už existujícími energetickými společnostmi. Místní samosprávy nyní mohou žádat o specifickou podporu v oblasti předpisů a při budování kapacit. Samosprávy by také měly mít možnost zavádět místní opatření, která podpoří společenství pro OZE, například při komunitním a územním plánování, ve finančních strategiích a při veřejných zakázkách.

REVOLVINGOVÉ FONDY PRO ENERGETICKÁ SPOLEČENSTVÍ: ROSTOUCÍ EVROPSKÝ TREND

Čím dál více zemí v EU si začíná uvědomovat finanční problémy, kterým musí energetická společenství čelit. Proto intenzivněji zavádějí revolvingové fondy, které společenstvím umožní financovat počáteční náklady na rozvoj projektů (např. studie proveditelnosti, získávání povolení). Tyto fondy často využívají grantových či úvěrových schémat, a snižují tak investiční rizika vznikajících společenství. Dánsko, Skotsko, Anglie a Nizozemsko revolvingové fondy do svých plánů a strategií zahrnují.

ENERGETICKÁ SPOLEČENSTVÍ ROZŠIŘUJÍ PŘÍSTUP K OBNOVITELNÝM ZDROJŮM PRO VŠECHNY

V mnoha členských státech EU družstva zaměřená na OZE otevřeně sledují sociální cíle, například boj s energetickou chudobou. S tímto záměrem vytvářejí solidární schémata, která mají chudším členům pomoci s placením poplatků za energie. Nabízejí členům služby a informace, a tím pomáhají snížit jejich spotřebu energií. Výnosy z výroby obnovitelné energie využívají ke zlepšení životního standardu znevýhodněných a nízkopříjmových domácností.

MODEL PRO SPOLEČNÉ INVESTICE MEZI DRUŽSTVY ZAMĚŘENÝMI NA OZE A OBCEMI V BELGII

Obce Amel a Büllingen v německy mluvící části Belgie se rozhodly vybudovat na obecních pozemcích velkou větrnou farmu. Z tohoto projektu bude 60 % podíl vlastněn obcemi (30 % Amel a 30 % Büllingen). Zbývajících 40 % bude ve vlastnictví dvou místních družstev: 27 % bude vlastnit Courant d'Air a 13 % Ecopower. Pro tyto účely vznikne speciální projekt partnerství mezi veřejnými a občanskými subjekty.

ZAČLENĚNÍ DO SYSTÉMU PODPORY OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ

Posun k aukcím a tendrům má očividně negativní vliv na konkurenceschopnost společností pro OZE nebo na jejich možnosti získat přístup k dostupné podpoře pro obnovitelnou energii. Nová směrnice tento problém řeší tím, že **vyžaduje od členských států EU, aby při tvorbě podpůrných programů braly v potaz specifika, jimiž se společnosti pro obnovitelné zdroje vyznačují.** To znamená, že v případě, kdy členský stát není schopen zhodnotit, jaký bude mít jím navržený program podpory dopad na tato energetická společnost, může to mít právní následky.

V praxi by členské státy měly nastavit takové podmínky, jež **společenstvím pro obnovitelné zdroje zajistí rovné startovní podmínky a možnost konkurovat** ostatním hráčům na trhu. Jak se toho členské státy ujmou, je čistě na nich. Směrnice nicméně občanům navrhuje, co po svých politicích mohou chtít, například:

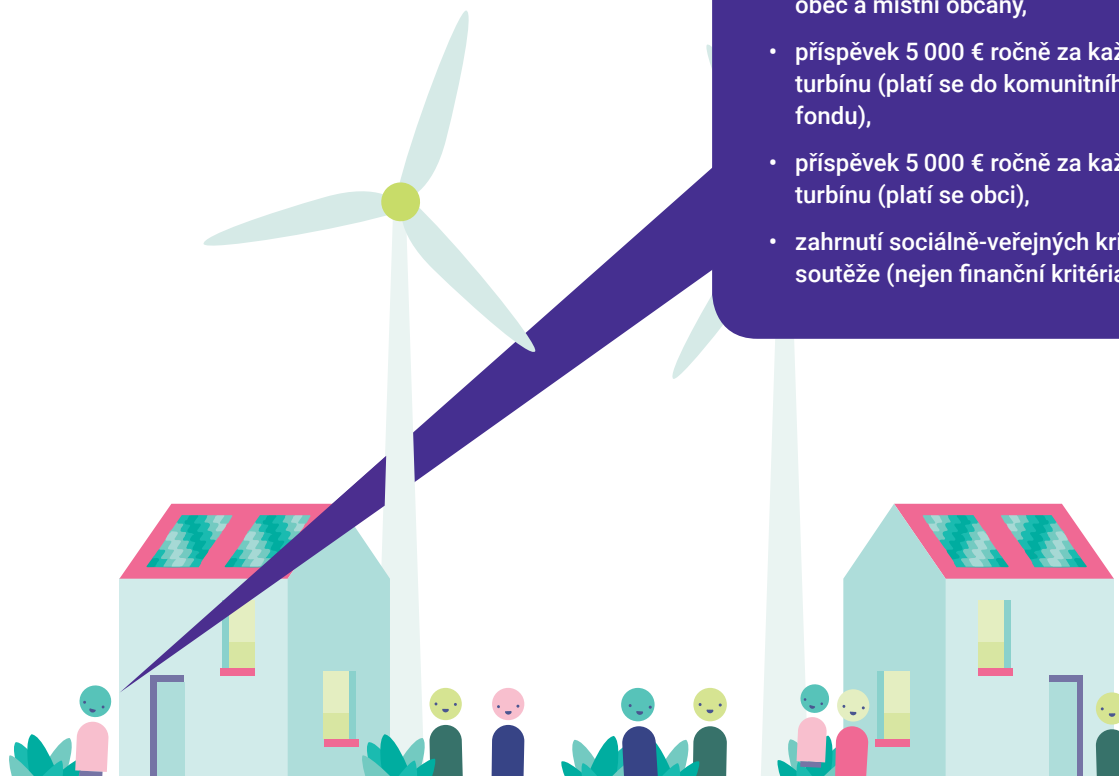
- poskytování informační, technické a finanční podpory,
- omezení administrativních požadavků,
- hodnoticí kritéria ve výběrových řízeních vycházející z komunitního přístupu,
- speciálně přizpůsobené nabídky pro společenství zaměřená na OZE.

KRITÉRIA PRO BELGICKÉ TENDRY ZAMĚŘENÁ NA OBČANY

V Belgii mohou místní samosprávy zadávat veřejné zakázky na rozvoj projektů OZE na pozemcích ve veřejném vlastnictví. Při přípravách často integrují strategické nebo rozvojové cíle, včetně zapojení občanů a jejich souhlasu s projektem. Kritéria tendru mohou být založena na bodování nebo na specifických kritériích, která budou při hodnocení nabídky brána v potaz. Například:

Tendr Eeklo na místní projekt větrné energie (20 MW) podle regionálního plánu

- Cílem je minimálně 50% přímá participace pro obec a místní občany,
- příspěvek 5 000 € ročně za každou větrnou turbínu (platí se do komunitního příspěvkového fondu),
- příspěvek 5 000 € ročně za každou větrnou turbínu (platí se obci),
- zahrnutí sociálně-veřejných kritérií do veřejné soutěže (nejen finanční kritéria).

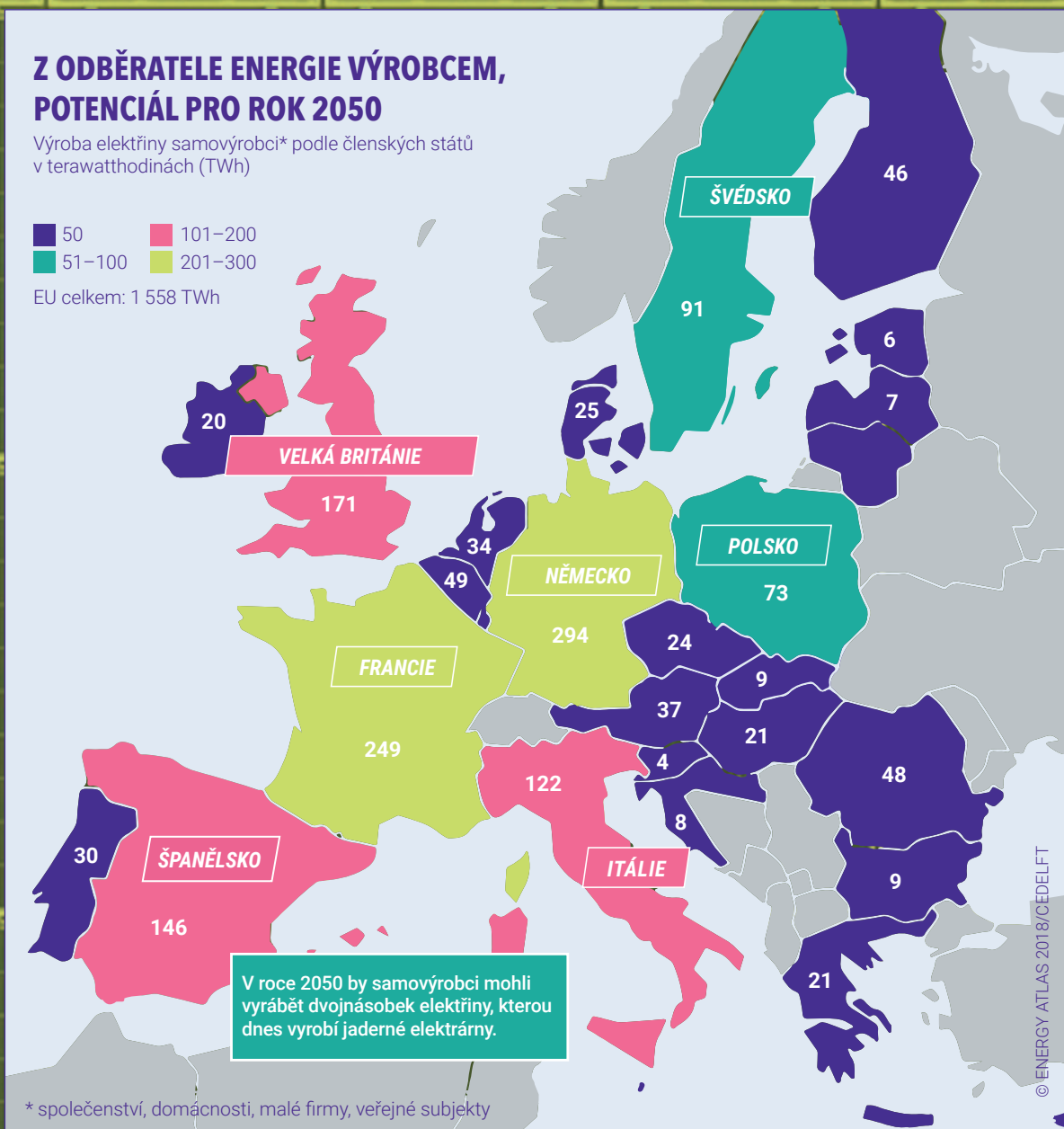

Z ODBĚRATELE ENERGIE VÝROBCEM, POTENCIÁL PRO ROK 2050

Výroba elektřiny samovýbrci* podle členských států
v terawatthodinách (TWh)

EU celkem: 1 558 TWh

B) DOMÁCNOSTI

I jednotlivé domácnosti získaly nová práva, aby mohly hrát aktivnější roli v transformaci evropské energetiky.

POPLATKY

Podle nové směrnice REDII lze elektřinu vyrobenou v domácnosti z OZE prodat a vztahují se na to poplatky. Nicméně **jakékoli poplatky musí být nediskriminační a přiměřené.**

To znamená, že síťové poplatky by měly pouze odrážet náklady na vložení elektřiny do sítě. Instituce budou muset otevřeně informovat o výpočtech a předpokladech, z nichž nastavení cen vychází.

Jde o pokrok. V mnoha zemích poplatky – zejména týkající se sítě – nejsou založeny na realistické analýze nákladů a výnosů. Často se tak stává, že výrobu energie v domácnostech nepřiměřeně znevýhodňují.

Španělská vláda zavedla nechvalně proslulou „sluneční daň“, kvůli níž byly investice do solární energie neatraktivní, a tím fotovoltaický sektor zbrzdila.

Zastánci komunitní energie poukazují na to, že poplatky a platby by se neměly vztahovat na elektřinu, která byla vyrobena samostatně a spotřebovává se v domácnosti. Směrnice REDII tento princip zastává. Umožňuje ale státům některé výjimky, kdy se poplatky zavádět mohou:

1. Pokud jsou zavedeny veřejné nástroje, které nabízejí efektivní podporu pro samovýrobce energie z OZE.
2. Od roku 2026, pokud instalace pro vlastní výrobu a spotřebu elektřiny přesáhnou 8 % celkové instalované kapacity pro výrobu elektřiny.
3. Pokud má instalace kapacitu přesahující 30 kW.

DOMÁCNOSTI JE TŘEBA ODMĚNIT

Věřte nebo nevěřte, dosud se mohlo stávat, že jste elektřinu vyrobenou solárním panelem na vaší střeše sdíleli a nedostali jste zaplacenou vůbec nic. Nová pravidla EU to však mění.

Vyžadují, aby vlády zajistily, že od roku 2021 dostanou samospotřebitelé energie z OZE férově zaplacenou, pokud elektřinu prodají do sítě. Tato platba musí odrážet alespoň „tržní hodnotu této elektřiny a může zohlednit její dlouhodobou hodnotu pro distribuční soustavu, životní prostředí a společnost“.

Už zmínka o tržní ceně je velkým krokem. Ale vlády by měly při určování výše platby jít ještě dál a ocenit dlouhodobou hodnotu takto vyráběné obnovitelné energie pro životní prostředí a společnost.

V USA už byla v Minnesotě, Oregonu a texaském Austinu uplatněna metodika, která určuje cenu pro soukromě vyrobenou elektřinu prodanou do sítě. Využita byla i ke zvážení u strategických rozhodnutí v Kalifornii, New Yorku a Texasu. V nedávno provedené studii stejnou metodiku aplikovali i v Evropě. Výnosy získané z malých domácích solárních aplikací ve Španělsku vyšly na 440 eur čistého ročně (při hodnotě solární energie 59 eur/MWh), tedy celkově ve výši 1,77 miliardy eur.

BYTOVÉ DOMY A SDÍLENÍ ELEKTRĚNY

V Evropě žije 40 % obyvatelstva v bytech, navíc u osob s nižšími příjmy jde o ještě vyšší zastoupení. **Výhodná možnost zapojit se do proměny energetiky musí být přístupná všem, nejen bohatým.**

Obnovitelné zdroje energie mají obrovský potenciál snížit výdaje domácností za elektřinu, odstraňovat energetickou chudobu, a dokonce i přispívat ke zmírňování příjmových nerovností. Například díky tomu, že na trh s elektřinou budou moci vstoupit všichni, nejen ti, kdo vlastní střechu nebo ji mohou využívat.

Nová směrnice dává **lidem žijícím v bytě právo kolektivně vytvářet projekty na výrobu energie z obnovitelných zdrojů.**

Vlády mají zajistit taková opatření, která budou uzpůsobena i lidem obývajícím byty. Mají tedy brát v potaz i takové faktory, jako je nedostatek střešních ploch, skutečnost, že jednu instalaci sdílí více domácností nebo že mnoho lidí je jen nájemníky, nikoliv majiteli bytu.

Směrnice REDII také vyzývá vlády, aby představily plány sdílení elektřiny. Tak lze lépe využívat a distribuovat solární energii – překonají se problémy s přístupem ke střeše a výhody budou moct využít i znevýhodnění spotřebitelé. Jedním z osvědčených příkladů sdílené elektřiny je virtuální net metering, který umožňuje, aby se za elektřinu vyrobenou na jednom místě připsaly kredity, přičemž kredity lze kupovat, prodávat nebo přesouvat na účet zákazníka na jiném místě.

Spotřebitelé sice platí za přenos elektřiny, ale potřebným to přesto může významně snížit účet za elektřinu. Tato praxe už je běžná v USA a Austrálii, v Evropě ji zatím přijalo jen Řecko.

ŘECKO: SOCIÁLNÍ PŘÍNOSY DÍKY SDÍLENÍ ELEKTRĚNY

Virtuální net metering může znamenat přelom v boji s energetickou chudobou v Řecku, kde žije přes 50 % lidí v bytech a každá čtvrtá domácnost má potíže s placením energií.

Greenpeace Řecko navrhuje desetiletý sociální solární program založený na stávající řecké energetické legislativě týkající se virtuálního net meteringu. V tomto programu by se pro domácnosti čelící energetické chudobě nakoupily malé fotovoltaické systémy, které se instalují na střechu nebo do blízkého solárního parku. Díky tomu budou domácnosti soběstačné a nemusí spoléhat na peněžitou podporu na spotřebu elektřiny. Celkově by spotřebitelé v programu mohli snížit své výdaje za energii o 280–315 eur ročně. Sociální solární program má poloviční náklady oproti stávajícímu systému sociálních příspěvků, znamená také přínos pro klima, efektivnější výdaje ze státní pokladny i snížení energetické náročnosti.

JAK NA TO?

Směrnice REDII klade vládám povinnost zavést nástroje umožňující podporovat a usnadňovat rozvoj samospotřeby energie z obnovitelných zdrojů.

Podle směrnice musí vlády takové nástroje vytvořit „na základě posouzení stávajícího potenciálu a neodůvodněných překážek samospotřeby elektřiny z obnovitelných zdrojů na svých územích a ve svých elektrizačních soustavách“.

Vlády si mohou samy určit, na jakém principu budou nástroje fungovat, ale musí sledovat určité cíle, které jsou blízké požadavkům na společnost pro OZE. Tyto nástroje pro aplikaci směrnice musí pokrýt několik aspektů:

- Odstraňovat překážky, aby měl kdokoliv možnost pokrýt vlastní spotřebu energie z vlastních obnovitelných zdrojů.
- Řešit finanční a regulační bariéry a pomocí pobídek motivovat majitele budov, aby vytvářeli příležitosti k výrobě obnovitelné energie pro samospotřebitele.

- Zajistit nediskriminační přístup k mechanismům podpory pro samospotřebitele dodávající elektřinu do soustavy.
- Zajistit, aby se samospotřebitelé dodávající elektřinu do soustavy podíleli na nákladech provozu soustavy odpovídajícím a vyváženým způsobem.

Členské státy musí při zavádění národních rámců vzít v úvahu následující:

1. Národní hodnocení musí být provedena objektivně a podle správné metodologie.
2. Je nutné reflektovat všechny požadavky stanovené ve směrnici REDII.

C) MÍSTNÍ SAMOSPRÁVY

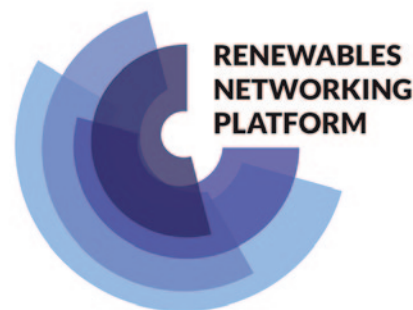
Ukazuje se, že zásadní roli při demokratizaci energetiky hrají místní samosprávy. Už přibližně 9 000 obcí po celé Evropě se zavázalo k ambiciózním plánům v oblasti obnovitelných zdrojů energie připojením se k Evropskému paktu starostů.

Nová směrnice REDII by mohla zcela změnit pozici samospráv a pomoci jim v urychlení proměny evropské energetiky – pokud se jim podaří z nových nařízení vytěžit maximum. Obce získají právní zázemí k tomu, aby mohly podporovat nové obchodní modely v oblasti komunitního řízení a vlastnictví obnovitelné energie. Navíc získají právo účastnit se jako jedna ze zainteresovaných stran ve společenstvích pro obnovitelné zdroje.

Zapojení samospráv může přispět k posílení důvěry a legitimacy projektů a lze ho propojit s širšími politickými strategiemi a plány na dekarbonizaci a navýšení podílu OZE.

MÍSTNÍ SAMOSPRÁVY ČERPÁJÍ VÝHODY KOMUNITNÍ ENERGIE

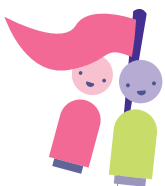
Obcím plynou z podpory komunitní energetiky výhody, a to nejen proto, že dodávají energie z obnovitelných zdrojů nebo zvýší svou energetickou účinnost. V mnoha členských státech EU komunitní energetické projekty rovněž obcím pomáhají řešit problém energetické chudoby. Pro družstva je totiž často mnohem důležitější sociální přínos, nejsou tedy motivována pouhým ziskem a mnohdy nabízejí příznivější tarify znevýhodněným domácnostem a peníze současně reinvestují do energetické účinnosti.

V britském **Nottinghamu** představili **Robin Hood Energy**, neziskovou společnost poskytující energie, která je plně ve vlastnictví obce.

Obce také využívají **přímého zapojení občanů**.

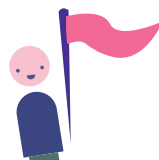
Rada města Plymouth podpořila vznik energetického společenství, které zlepšuje energetickou účinnost v obytných budovách a pomohlo už více než 11 000 nízkopříjmových domácností. Družstvo pomáhá domácnostem s přístupem ke grantům, aby se zbavily dluhu za energie, získaly bezplatně odborně provedenou izolaci, dále pak radí s výběrem vhodného tarifu.

Dalším silně motivujícím faktorem je (nefinanční) **místní přínos**.

Německá oblast **Steinfurt** postavila komunitní energii do středu všech svých aktivit poté, co vyhodnotila, že ročně vydá za energii 1,5 miliardy eur, které by však mohly zůstat v regionu.

Další významnou motivací je **sociální soudržnost a občanské povědomí**, zejména v prostředí měst se slabšími komunitními vazbami. Komunitní energetika je také praktickým projevem přání, aby vznikla nová solidární ekonomika, která v komunálních volbách často rezonovala.

V **Paříži** vedení města plánuje do roku 2020 vytvořit družstevního dodavatele energie z OZE, což by utužilo všestranně výhodné partnerství města a jeho okolí.

Pro obce jsou přínosné i **odborně-technické znalosti energetických družstev**.

V belgickém **Gentu** radnice poskytuje podporu občanům, kteří chtějí investovat do obnovitelné energie a energetické účinnosti. Místní družstvo **Energent** bylo pověřeno, aby občanům nabízelo technickou pomoc.

Dovednosti a znalosti energetických družstev se mohou obcím hodit také při **pomoci s definováním strategií**.

To se výrazně týkalo belgického města **Leuven**, které se obrátilo na místní družstvo Ecopower, když v průběhu zapojování do Paktu starostů vznikal akční plán pro udržitelnou energetiku a klima.

A konečně, obce čím dál více experimentují s inkluzivními a na spolupráci založenými modely veřejné správy, k nimž patří i participativní rozpočty či plánování. Sdílené vlastnictví energie a rozhodování o ní je dalším význačným prvkem, protože rozhodování o nové energetické infrastruktuře a službách společně s občany pomáhá vylepšovat a inovovat systémy místní demokratické samosprávy.

SAMOSPRÁVY A JEJICH ROLE PŘI NAPLŇOVÁNÍ POLITIK

Samosprávy mají významný vliv na podporu rozvoje komunitně vlastněné a řízené energetiky.

Během klimatických vyjednávání na pařížské konferenci COP21 v roce 2015 se stovky samospráv zavázaly k tomu, že do roku 2050 zajistí dodávky plně obnovitelné nebo dekarbonizované energie. Tento ambiciózní cíl bude vyžadovat značné množství soukromého kapitálu, veřejnou podporu pro nové instalace a inovativní místní partnerství. Což si žádá i větší zapojení komunit. V tomto kontextu už evropská města přijímají konkrétní strategické nástroje.

Londýnský starosta Sadiq Khan udělal z občanské energetiky jeden ze základních pilířů své strategie pro rok 2050. S cílem zvýšit místní solární kapacitu na 2 GW vytvořil speciální Komunitní energetický fond. Také se zavázal, že do roku 2025 bude čtvrtina dodávek energie v Londýně pocházet z decentralizovaných zdrojů.

Protože mají samosprávy roli územního plánování, mohou jeho prostřednictvím zajistit, aby nová výstavba nebo větší renovační projekty obsahovaly i kritérium komunitní energetiky.

V **Lyonu** vzniká jeden z největších francouzských projektů modernizace města, Lyon Confluence. Vyzkoušejí se v něm nové obchodní modely kolektivní samospotřeby ze střešních fotovoltaických systémů.

Města také hrají významnou roli při **nakupování energie takovými** způsoby, jež přinášejí nové tržní příležitosti pro komunitní energetické projekty a současně posilují možnosti spotřebitelů. Sem patří nastavení kritérií veřejných zakázek tak, že specificky cílí na komunitní energetické projekty nebo na programy společných nákupů, které propojují kupní sílu místních domácností a firem.

V **Bruselu** mají tři samosprávné celky nastavena kritéria tak, že při zadávání veřejných zakázek zvýhodňují družstva.

V provincii **Antverpy** pomohl program skupinového nákupu posílit místní solární trh poté, co zažil hluboký propad vinou snížení dotací.

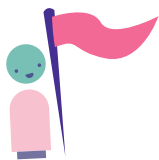

SAMOSPRÁVY JAKO FACILITÁTOŘI PROJEKTŮ

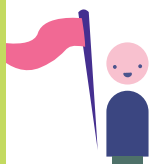
Samosprávy se stále častěji stávají přímými partnery energetických družstev a působí jako katalyzátory a propojovací subjekty v nových projektech.

Existuje řada příkladů samospráv, které v přípravné fázi projektů organizují specializované workshopy a informační kampaně s cílem oslovit místní komunitu, majitele pozemků a další klíčové stakeholdery.

Samosprávy poskytují přístup k veřejným místům a zařízením pro nové projekty obnovitelné energie. Obce nově vyvíjejí sofistikované nástroje, které místním lidem pomohou objevit potenciálně vhodná místa.

V **Gentu** připravila samospráva solární a tepelnou mapu, která obyvatelům pomůže zjistit, zda jsou střechy ve městě vhodné k instalaci solárních panelů, a dozvedí se také o poptávce a nabídce vytápění. Podobné nástroje byly vyvinuty i v britském **Bristolu** a německém **Freiburgu**.

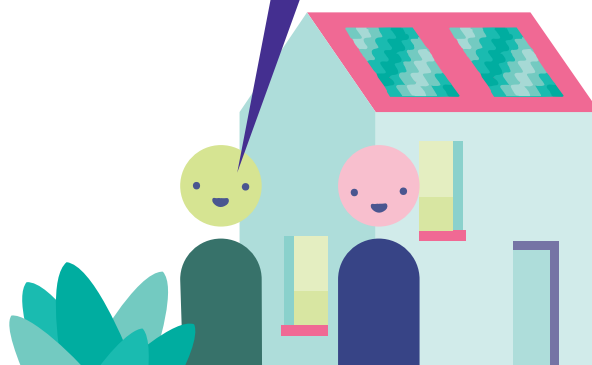
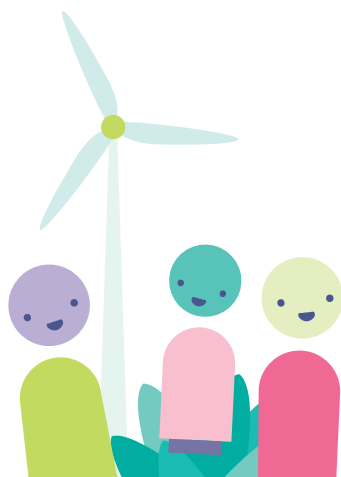

V chorvatském **Križevci** má obec smlouvu na solární energii s ekologickým družstvem, které instalovalo panely na obchodní centrum vlastněné obcí. Instalované solární moduly byly plně financovány občany pomocí crowdfundingové kampaně. Celková investice dosahuje 50 000 eur a splátky občanům probíhají prostřednictvím měsíčních slev na energii po dobu 10 let. Následně bude systém převeden zpět do vlastnictví obce.

OBCE JAKO INICIÁTOŘI KOMUNITNÍ ENERGETIKY V MAĎARSKU

V Maďarsku a dalších zemích střední a východní Evropy jsou právě obce hlavními tahouny komunitních energetických projektů. Najdeme zde jak značné množství instalací OZE, které patří obcím, tak projektů, do kterých jsou zahrnuti místní obyvatelé a školy.

Přátelé Země Maďarsko spolupracují s několika obcemi, které uvažují o podpoře komunitních fotovoltaických projektů. Staly by se prvními „klasickými“ společenstvími pro obnovitelnou energii v Maďarsku.

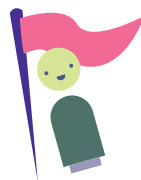
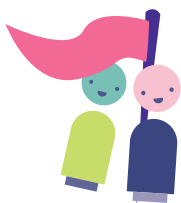

SAMOSPRÁVY JAKO PROVOZOVATELÉ INFRASTRUKTURY

Jakmile jsou obce angažované v už fungujících energetických organizacích, mohou **hrát významnou roli také při začleňování komunit.**

V roce 2012 představil ve **Vídni** místní dodavatel elektřiny Stadtwerke kreativní program nazvaný „**občanská elektrárna**“. Funguje na principu prodeje a zpětného pronájmu. Stadtwerke povzbuzuje občany k investicím do solárních panelů na veřejných místech a zařízeních, následně si je od nich pronajímá zpět s roční návratností mezi 1,75 % a 3,1 % po dobu minimálně pěti let.

V prosinci 2013 dva řetězce supermarketů s organizací Wien Energie vytvořily nový model, který ročně odměňuje občany nákupními kupony. V říjnu 2017 společnost tento model rozšířila na spoluvlastnictví dobíjecích stanic s cílem zprovoznit 1 000 stanic do roku 2020 a proplatit část roční odměny nejen prostřednictvím poukazů do supermarketu, ale také na veřejnou dopravu, plyn a elektřinu.

V německém městě **Wolfhagen** občané vlastní 25 % místní energetické společnosti, což jim přináší možnost těžit z výnosů výroby obnovitelné energie. Zapojení občanů mělo navíc přímý vliv na rozhodovací procesy.

Vedle výroby elektřiny vlastní některá města také místní teplárenskou infrastrukturu a zkoumají možnosti crowdfundingu, aby místní komunity přímo zapojila do financování a vlastnictví distribuční soustavy.

4

CO MŮŽEME DĚLAT DÁL

- **PRAKTICKÉ KROKY (32)**
- **ZDROJE A ODKAZY (34)**

Nová směrnice EU o podpoře energie z obnovitelných zdrojů a s ní spojená nová práva pro občanskou a komunitní energii z OZE mají velký potenciál být impulzem k tolik potřebné energetické transformaci v Evropě. Všechny místní energetické komunity, domácnosti, samosprávy a menší podniky v zemích Evropské unie teď získaly mnohem větší právní jistotu a jejich situace je tak přehlednější.

Zásadní však budou další kroky, protože jednotlivé národní vlády musí přistoupit k provedení směrnice a připravit národní nástroje, které v daném státě umožní její implementaci. A právě zde vstupují do hry občané, samosprávy, místní energetické skupiny, občanský sektor a další, kterým záježí na jejím plném uplatnění.

PRAKTICKÉ KROKY

Všechny informace už teď máte k dispozici – co s nimi ale můžete konkrétně dělat dál?

VÍME, ŽE...

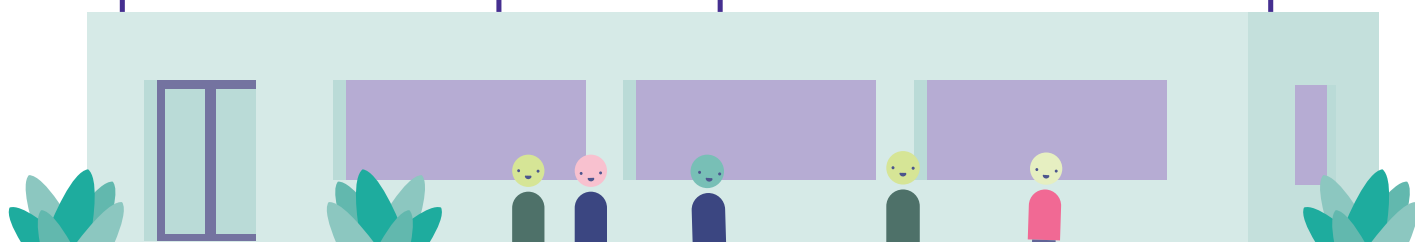
- termín odevzdání národních energeticko-klimatických plánů jednotlivých členských zemí je do konce roku 2019.
- **termín pro členské státy k provedení směrnice REDII je rok 2021.** Čím dříve tato pravidla vejdou v platnost, tím dříve mohou lidé a komunity profitovat z investic do obnovitelných zdrojů.

POTŘEBUJEME...

- aby všechny vlády do národní legislativy a místních nástrojů **převedly předpisy, jež upravují občanskou energetiku, zejména pak ty, které jsou volitelné.** K těm patří například sdílení elektřiny či ujištění, že domácnosti získají skutečnou hodnotu svých solárních instalací. Vlády také mohou zavést **cíle pro komunitní energetiku a střešní soláry.**

CO MŮŽEME DĚLAT...

- **Spojte se a organizujte.** Hledejte spojence, mluvte spolu a zkoordinujte své kampaně tak, aby vytvořily potřebný tlak na premiéra, ministry a ministryně, na Parlament. Nečekejte do roku 2021, **klimatická akce je zapotřebí teď.**
- **Hlas i z nejmenší obce musí být slyšet na evropské a celostátní úrovni.** Postarejte se o to, aby se do evropských institucí dostaly klíčové informace a zkušenosti, ať už jsou dobré nebo špatné. Pomůže to kvalitní kontrole a zajistí, že budou procesy nastaveny správně.
- **Ovlivňujte národní energeticko-klimatické plány.** Členské státy EU by měly podporovat aktivní zapojení místních samospráv, organizací občanského sektoru, obchodních komunit, investorů a dalších důležitých stakeholderů i široké veřejnosti do změny evropské energetiky. To znamená, že národní vlády by měly ustoupit od pouhých konzultací a do vytváření plánů skutečně zahrnout obce a občanskou společnost. Ujistěte se, že vaše hlasy a potřeby budou vyslyšeny a správně zahrnuty.
- **Vyměňujte si zkušenosti a učte se z nich napříč zeměmi.** Propojte se s kolegy z jiných zemí a vyměňujte si informace a ukázky projektů pomocí webinářů, studijních cest i dalšími kreativními způsoby.

ZDROJE A ODKAZY

NA TĚCHTO ODKAZECH SE DOZVÍTE VÍCE O OBČANSKÉ ENERGETICE I O PRAKTICKÉM VYUŽITÍ

Energetický atlas:

<https://bit.ly/2rQ05e4>

Místní energetické komunity: zapojení Evropanů do energetické transformace:

<https://bit.ly/2LuG6dT>

Výhody komunitního vlastnictví obnovitelné energie:

<https://bit.ly/2V3btjW>

Potenciál energetiky pro občany v EU:

<https://bit.ly/2GLYnov>

Místní vlastnictví v energetice:

<https://bit.ly/2rJWjGv>

<https://bit.ly/38DjkLV>

Jak mohou nadace využívat granty a investice k podpoře solární energetiky a úložišť v nízkopříjmových komunitách:

<https://bit.ly/2R9Dd7y>

Nové modely přinášející energetická řešení nízkopříjmovým zákazníkům:

<https://bit.ly/2A7JiYs>

Projekt víceúrovňového řízení:

<https://bit.ly/2sJM190>

Mobilizace evropských občanů k investicím do udržitelné energetiky:

<https://bit.ly/2tVC4Uj>

Experimentální využití technologie blockchain:

<https://bit.ly/38BWoN6>

Nizozemská klimatická dohoda:

<https://bit.ly/2Cqy9n8>

FoE Europe – příručka Deset kroků k bezfosilní Evropě:

<https://bit.ly/2LtEelG>

ClientEarth – příručka o komunitní energetice (právní rámce projektů obnovitelné energie vlastněných občany):

<https://bit.ly/2ROC5GG>

REScoop.eu – Zpráva o obchodních modelech:

<https://bit.ly/2sqmT4v>

REScoop.eu – Příklady dobré praxe I:

<https://bit.ly/2AGIJF5>

RESCoop.eu – Příklady dobré praxe II:

<https://bit.ly/2AK4ZxT>

REScoop.eu – Informace pro družstva OZE:

<https://bit.ly/2TMY9yM>

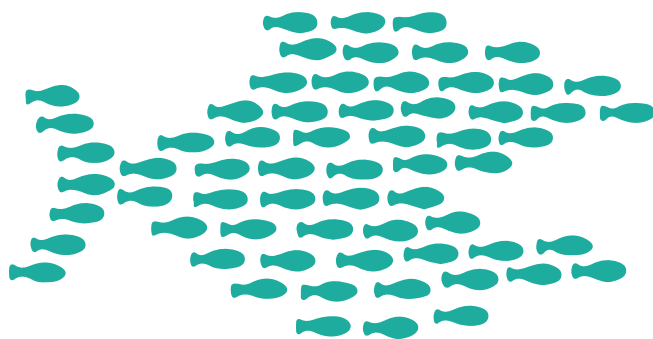
REScoop.eu – Přechod k energetické demokracii:

<https://bit.ly/2Fx4xX1>

FoE Europe:

<https://bit.ly/2MhuATw>

SPOLEČNĚ TO DOKÁŽEME

ZMĚNA JSME MY VŠICHNI!

GREENPEACE

